

Аналітична довідка
за результатами моніторингового дослідження «Рівень сформованості
історичної компетентності учнів 7-х класів загальноосвітніх навчальних
закладів м. Києва»
(демоверсія)

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту № 23 від 29.01.2015 р. Про організацію та проведення моніторингового дослідження «Рівень сформованості історичної компетентності учнів 7-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва», Центром науково-освітніх інновацій та моніторингу 04 березня 2015 року було проведено дослідження з історії України серед учнів 7-х класів столиці.

Тема дослідження

Рівень сформованості історичної компетентності учнів 7-х класів загальноосвітніх закладів м. Києва.

Обґрунтування теми дослідження

В умовах становлення України як незалежної держави розбудова національної системи освіти вимагає оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, урахування світового досвіду. Важливу роль у цьому процесі відіграє історія як шкільний навчальний предмет, що впливає на формування світогляду учнів, їхньої громадянської позиції, патріотичного налаштування.

У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти зазначено, що метою освітньої галузі «Суспільствознавство», що складається з історичного та суспільствознавчого компонентів, є забезпечення розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному суспільстві.

Освітньою функцією історичного компонента є забезпечення умов для набуття учнями ключових і предметних компетенцій. Кожна компетентність формується протягом життя, зокрема й через вивчення певних освітніх галузей.

Історичний компонент галузі «Суспільствознавство» забезпечує отримання та засвоєння системних знань про головні події, явища та тенденції в історії України та світу; передбачає ознайомлення учнів з духовними і культурними надбаннями та цінностями, історико-культурними традиціями українського народу; формує вміння представляти власне розуміння історії з використанням відповідного понятійного апарату.

Курс історії України для 7-го класу є логічним продовженням історії стародавнього світу (6-й клас), новим етапом розвитку ключових та предметних компетентностей учнів згідно з їх віковими можливостями. Це перший систематичний курс вітчизняної історії, мета якого – показати особливості розвитку українських земель у IX-XIV століттях, зокрема процеси становлення і розбудови Київської та Галицько-Волинської держав, особливості соціально-економічного становища та структури середньовічного суспільства на території сучасної України.

Очевидно, що до семикласників висуваються складніші, порівняно із 6-м класом, вимоги щодо навчальних досягнень. Вивчення історії України у 7-му класі дає змогу учням зрозуміти причини, особливості та наслідки основних історичних подій. Особливого значення набуває робота з історичними картами, засвоєння і використання понять і термінів, усвідомлення різниці між такими елементами змісту, як подія, явище, процес, причина/наслідок.

Визначення рівня сформованості історичної компетентності семикласників загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва дозволяє виявити проблеми у вивченні предмета та своєчасно їх відкоригувати.

Концепція дослідження

Концепція дослідження з історії України учнів 7-х класів ЗНЗ м. Києва ґрунтується на таких концептуальних засадах:

- дослідження якості історичної освіти, її прогнозування;
- відстеження результатів сформованості рівня історичної компетентності учнів 7-х класів ЗНЗ м. Києва;
- формування інструментарію дослідження, спрямованого на визначення рівня певних історичних компетенцій;

- використання тестів під час моніторингового дослідження для забезпечення технологічності процесу, його повторюваності та структурування результатів;

- отримання статистичних даних, на основі яких формується аналітична довідка.

Об'єкт дослідження – навчальний процес формування історичної компетентності учнів 7-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Предмет дослідження – рівень сформованості історичної компетентності учнів 7-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

Мета дослідження – визначення рівня відповідності підготовки семикласників вимогам навчальної програми з історії України.

Завдання дослідження:

1. Дослідити рівень сформованості історичної компетентності учнів 7-х класів ЗНЗ м. Києва.
2. Виявити питання з навчальних тем, що викликали труднощі під час тестування.
3. Проаналізувати й узагальнити результати тестування учнів, зробити висновки.
4. Надати методичні рекомендації учителям історії з питань, що потребують корегування в навчальному процесі.
5. Надати інформацію Департаменту освіти і науки, молоді та спорту, районним управлінням освіти, адміністрації навчальних закладів за результатами дослідження щодо сформованості історичної компетентності учнів 7-х класів для прийняття управлінських рішень щодо шляхів і методів підвищення якості історичної освіти учнів м. Києва.
6. Формувати навички роботи учнів 7-х класів з матеріалами тестового зошита й бланком відповідей.

Загальна характеристика складу учасників дослідження

У дослідженні рівня сформованості історичної компетентності учнів 7-х класів взяли участь **2169** учнів **102** ЗНЗ десяти районів м. Києва.

Для дослідження рівня історичної компетентності учням запропоновано тест, який містив 22 завдання трьох рівнів складності (легкі, оптимальні, складні) та трьох форм (завдання закритої форми з вибором однієї правильної відповіді, завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення хронологічної послідовності).

Тест складено відповідно до Програми з історії для загальноосвітніх навчальних закладів (5-9-ті класи).

Після тестування отримано таку інформацію:

- результати виконання тесту кожним учнем за 12-бальною шкалою оцінювання;

- результати виконання кожного завдання тесту;

- кількість балів, яку набрав кожний учень;

- розподіл завдань за рівнем складності;

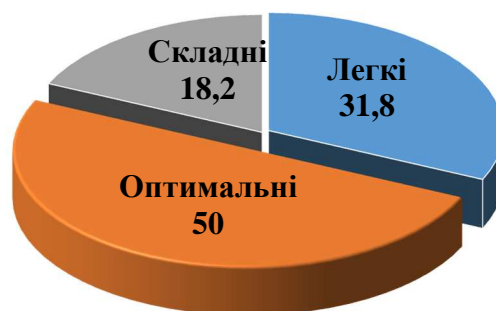
Виконання тестових завдань оцінювали так:

- завдання закритої форми з вибором однієї правильної відповіді серед чотирьох запропонованих №1–17 – 1 бал – правильна відповідь, або 0 балів – неправильна відповідь чи її відсутність;

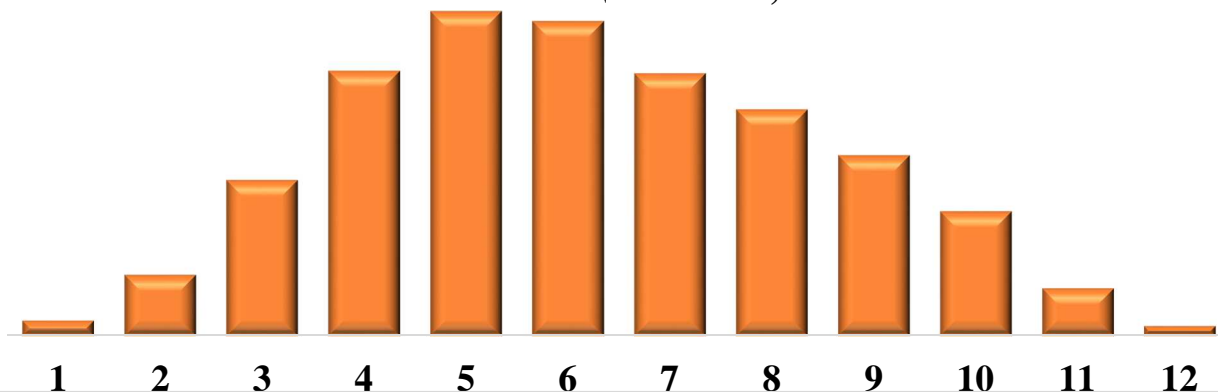
- завдання на встановлення відповідності №18–19 – 4 бали – правильна відповідь, 3 бали – правильні три логічні пари, 2 бали – правильні дві логічні пари, 1 бал – правильна одна логічна пара, 0 балів – неправильна відповідь або відсутність відповіді.

- завдання на встановлення хронологічної послідовності №20–22 – 3 бали – правильна відповідь, 2 бали – три правильні відповіді, 1 бал – дві правильні відповіді, 0 балів – одна відповідь, неправильна відповідь або відсутність відповіді.

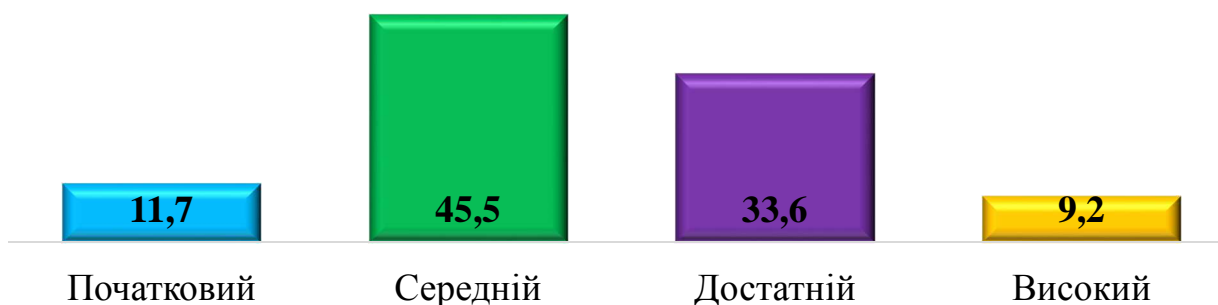
Розподіл тестових завдань за рівнем складності, %



Розподіл результатів тестування учнів за 12-ти бальною шкалою оцінювання, %



Розподіл результатів тестування учнів загальноосвітніх класів за рівнями навчальних досягнень, %



Висновки за результатами дослідження

1. Історична компетентність в учнів 7-х класів ЗНЗ м. Києва сформована на середньому (45,6 %) рівні навчальних досягнень. Сукупність достатнього та високого рівнів навчальних досягнень складає 42,8 %.

2. Найкраще учні впоралися із завданнями з теми «Виникнення та становлення Київської Русі» (61,9 %).

3. Тестування виявило навчальні теми, що викликали труднощі у виконанні під час тестування: «Держава Київська Русь у другій половині XI – першій половині XIII ст.» (49,6 %) та «Галицько-Волинська держава» (50,5 %).

4. Найскладнішими для учнів є завдання на встановлення хронологічної послідовності історичних подій.

5. Тестування показало, що рівень відтворення знань (аналіз, узагальнення, синтез) у семикласників нижчий, ніж рівень репродуктивних знань.

6. Створено завдання в тестовій формі, що перевіряли рівень історичної компетентності учнів 7-х класів (див. Додаток №1)

7. Сформовано навички роботи учнів 7-х класів з матеріалами тестового зошита й бланком відповідей.

Рекомендації за результатами дослідження

Аналіз результатів дослідження рівня сформованості історичної компетентності учнів 7-х класів дає підстави сформулювати практичні рекомендації керівним органам Департаменту освіти і науки, молоді та спорту, районним управлінням освіти м Києва, адміністрації та вчителям ЗНЗ м Києва.

Департаменту освіти і науки, молоді та спорту, районним управлінням освіти м. Києва:

1. Сприяти ознайомленню громадськості міста з результатами дослідження.
2. Урахувати результати дослідження під час прийняття управлінських рішень щодо підвищення рівня якості історичної освіти в столиці в цілому й у районах зокрема.

Адміністрації й учителям загальноосвітніх навчальних закладів:

1. Проаналізувати на засіданнях районних і шкільних методичних об'єднань результати дослідження рівня історичної компетентності учнів 7-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва.

2. Передбачити під час тематичного планування на 2015-2016 навчальний рік години на ґрунтовніше вивчення навчальних тем, виконання завдань з яких викликали в учнів труднощі під час тестування, а саме:

А) Держава Київська Русь у другій половині XI – першій половині XIII ст.:

- причини роздробленості Київської Русі (41,0%);
- хронологічна послідовність подій періоду роздробленості Київської Русі (30,2%)
- відповідність між назвами давньоруських удільних князівств періоду роздробленості та найбільшими містами, розташованими на їх території (49,4%)

Б) Галицько-Волинська держава

- заснування нових міст у Галицько-Волинському князівстві за часів правління князя Данила Романовича (46,2%),

- головні завдання зовнішньої політики князя Данила Романовича та її наслідки для Галицько-Волинського князівства (41,3%)

3. Удосконалювати методику викладання предмету для ефективнішого формування в учнів 7-х класів базових предметно-історичних компетенцій, а саме: хронологічних, просторових, спеціальних

4. Урізноманітнювати форми і методи навчання та контролю рівня навчальних досягнень учнів. Зокрема, використовувати в навчальному процесі завдання, спрямовані на розвиток творчих здібностей та логічного мислення учнів. Наприклад, система пізнавальних завдань, що активізують пізнавальні процеси учнів, підштовхують їх до самостійних висновків.

5. Учителям приділяти більше уваги позакласній роботі (відвідувати музеї, ходити на екскурсії). Крім цього, на уроках історії України акцентувати увагу на зв'язок історичного минулого із сучасністю.